

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., váczi körut 3.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre " 3.50
Negyedévre " 1.75
Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A zsidó középiskola kérdéséhez.

Unalmas és fölösleges ismétlés hibájába esném, ha a zsidó középiskola szükséges voltát felekezeti szempontból akarnám még tárgyalni. Most csak a méltányosság határát kívánom futólagosan érinteni, mielőtt már ígért javaslatomat közre bocsátanám.

Van az országban 179 középiskola, még pedig állami 30, a tanulmányi alpból fenntartott kath. jellegű 18, szerzetes rendek által fenntartott kath jellegű 42, községi, nagyrészt kath. jellegű 24, görög keleti 4, ev. református 28, ágost. evangélikus 25, egyesült protestáns 1, unitárius 2, izraelita 1, magán 4. Nem tekintve az állami, községi és magán középiskolákat, van hazánkban 121 felekezeti középiskola; ezek közül csak egy zsidó jellegű, és az is csak 4 osztályu! Ezen 179 középiskolát 39,000 tanuló látogatja, ezek közül 7,700 zsidó vallásu, vagyis a tanulók összes számának 20%-a. E rövid statisztikai összeállításból folyó következtetést az igen t. olvasóra bizhatom.

Tömegesen látogatják hitsorsosaink a budapesti (1600 tanulóval), szegedi (250), kassai (205), nagyváradi (200), székesfehérvári (205), pozsonyi (300), győri (200), temesvári (200), aradi (163), debreczeni (151), miskolczi (151), pécsi (128) középiskolákat; e helyeken kellene tehát zsidó középiskolákat alapítani, még pedig olyanokat, melyek a többi felekezeti és állami iskolával szellemi tekintetben kiállnák a versenyt, mert különben a zsidó szülők nem igen küldenék fiaikat a »zsidó gymnasium«-ba. Csakhogy jól berendezett, modern középiskola egyes hitközség anyagl erejét felülmuló áldozatba kerül.

Hogy a tanügyekkel nem foglalkozó igen t. olvasónak némi fogalma legyen egy teljes középiskola szükségleteiről, a 8 osztályu főgym-

nasium, vagy főreáliskola évi költségvetését megközelítő számokban terjesztem elő:

A) Kiadások:

1. házbér v. annak egyenértéke		3000 frt	
2. Tanszerek átlag		1000 "	
3. Fűtés és világítás		500 "	
4. Szolgálat és tisztogatás		500 "	
5. tanszemélyzet; m. p.			
10 rendes tanár à 1000 frt			
1 igazgató	1300 "		
1 hittanár	1000 "		
1 tornatanító	500 "		
	<u>12,80 frt</u>		12,800 frt
6 lakbérilletmény, m. p.			
1 igazgató	300 frt		
11 tanár à 200	2200 "		
	<u>2500 frt</u>		2500 frt
7. nyugdíjra	1000 "		1000 "
	1—7 összesen:		<u>21,300 frt</u>

B) Bevételek:

1. Tandij, átlag véve 200 tanulót à 40 frt		8000 frt	
2. Az illető hitközség járuléka		2000 "	
3. Államsegély átlag véve		4000 "	
	1—3 összesen:		<u>14,000 frt</u>

Marad még a fenntartó által fedezendő 7300 frt, mire körülbelöl 140,000 frtnyi alap-tőke kívántatik.

A Budapesten felállítandó főgymnasium költségeloirányzatában lakbér czimén nagyobb összeget kell felvenni, ép ugy helyi pótlék czimén mindegyik tanár részére legalább 200 frtot, de az nem alterálja a végösszeget, mivel tandij czimén jóval több folyna be, a hitközség járuléka és az állami segély is a fentebbinél sokkal magasabbra volna előirányozható.

A tanárok fizetését a hazai középiskoláknál működő tanároknál 200 frttal kisebb összeggel vettem föl, ép ugy mellőztem az ötödéves pót-

lékot is; de tekintve azt, hogy zsidó tanáraink legjobbjai is csak vallásuk árán kapnak az államnál alkalmazást, egyelőre megelégedhetnek az itt javaslatba hozott javadalmazással.

A tandíjat 40 frtban lehet megállapítani, minthogy az állami középiskolákban is fizetnek a felvételi és beiratási díjakkal együtt a fővárosban 35 frtot, vidéken pedig 30 frtot, a felekezeti iskolák legtöbbször pedig ugyis fizetnek a zsidók dupla tandíjat.

4000 frtnyi államsegélyre biztosan lehet számítani, mert zsidó gymnasiumok életbeléptetésével a párhuzamos osztályok szükségtelenekké válnak, mi által az állam a nyújtandó segélynél jóval nagyobb összeget fog megtakarítani.

Ha egyelőre csak a legégetőbb szükséggel akarunk számolni a vágújhelyi reáliskolán kívül, melynek 8 osztályúvá való kiegészítése aránylag kevés költséggel volna keresztülvihető, öt főgymnasiumot kellene alapítanunk, m. p. Budapesten, Szegeden, Pozsonyban, Nagyváradon és Kassán; erre kívántatnék körülbelül 700,000 frtnyi alaptőke, melyet, tekintve a középiskolák fokozatos fejlesztését, 8 év lefolyása alatt kellene előteremteni.

A zsidó középiskola, nem egyes hitközség érdeke, hanem az egész hazai zsidóság létkérdése; kívánatos tehát, hogy hazánk egész zsidósága, akár orthodox, akár neolog, akár status quo hitközség kötelékéhez tartozzék, ez ügyet magáévá tegye

Alapítsunk „országos zsidó középiskolai egyesületet“; álljanak az egyesület élére zsidó honatyáink, szellemi és pénzerővel bíró fővárosi és vidéki hitsorsosaink; befolyásos is a zsidó felekezeti életünk hevílni tudó testvéreink vegyék kezükbe az ügyet, és, meg vagyok győződve, hogy a hazai zsidóság pártálláskülönbség nélkül lelkesedéssel fog csoportosulni ezen egyesület köré, és ezen, már többször megpendített eszme még hamarabb megtestesül, mintsem sejtenők.

Ha Heynau képes volt 40 évvel ezelőtt, mikor hitfelekezetünk még sokkal kisebb számban lakta e hazát és vagyon tekintetében sokkal alantabb fokozaton állott mint ma, 1 milliót meghaladó sarcot rövid idő alatt a hazai zsidóságból kipréselni, a mai zsidóság is képes lesz önkénytelen adományokból 700,000 frtot 8 év alatt összehozni.

Az alapítandó országos zsidó középiskola egyesület szervezetről és teendőiről majd jövő számban értekezem.

Dr. Mahler Miksa,
a vágújhelyi izr. reáliskola igazgatója.

A confirmatio kérdése.

Érdekes vita színhelye volt e hó 8-án este a sip-utcza izr. iskola tornaterme. Dr. Back Izrael, hittanár érdekes és tanulmányos felolvasást tartott a confirmatio behozatalának szükségéről a zsidó iskolába.

T Á R C Z A.

Az Alliance Israelite Universelle jelentéséből.

I.

Ennek az ezerkaru együletnek 1887-ik évi működéséről szóló jelentése fekszik előttünk.

Látjuk benne az aggódó anyát, ki éjt napot egygyé téve, virraszt beteg gyermekei ágyánál; csodáljuk benne a fáradhatlan apát, ki gyermekei sorsa, jövője érdekében tesz-vesz szünetlenül és megbámuljuk benne az igaz testvért, ki örök szeretettel csüng testvéreire, ápolja, segíti azokat.

Egy vér, egy hűség az egyület minden zsidóval. Anya, apa, testvér egy személyben.

Csak ez magyarázza működését, utjait.

Hol a zsidóságot a politikai viszonyok folytán olyan kiskorunak tekintik, hogy vele bármit is elkövethetnek, mint Romániában, Maroccoban, Tunisban s még Oroszországban is: oda irányítja minden figyelmét; ahol meg a zsidóságot maga is kiskorunak látja, melynek a korral haladnia, művelődnie kell

mint Törökországban, sok helyütt Oroszországban, Romániában: ott meg minden áldozatkészsége összpontosul.

Működési tere az egész világ; de jutalma csak olyan kicsiny helyre szorul mint az emberi szív.

*

Az Allianceot nemcsak egyesek, de társulatok is támogatják nagy mukájában. Így a londoni »Anglo Jewish Association«, a »Consistoire central des Israelites de France« a londoni »Mausion Hause Fund« és különösen Hirsch br. bőkezű jótékonyága.

Azon részletekre, melyek a romániai, az orosz, a marokkoi, tunisi zsidók keserű sorsát vázolják, nem terjeszkedünk ki; a spanyol zsidó bevándorlás megpendített eszméjéről irtunk annak idején eleget; s az állítólagos rituális bűnökről egyenkint számoltunk be.

Amire mi leginkább fektetünk súlyt, az az Alliance kulturmissiója.

Ennek élő tanujelei a következő általa fentartott iskolák:

Párisban, előkészítő fiu iskola, melyben külföldi, nagyrészt török származású fiuk neveltetnek, évi kiadása 41,190 franc; előkészítő leányiskola, melyben

A fiuk e szerint, miután egy megállapítandó tanterv előírta tárgyakat (a Biblia több helyeinek héber nyelven való ismerete is) elsajátította, erről nyilvánosan vizsgát tesz és ez alkalommal ünnepélyesen megtörténik a confirmatio aktusa is. A confirmans figyelmeztetve lesz a köteleességekre, miket vallása reá ró és miket teljesíteni magát szent fogadással kötelezni tartozik.

Ez új intézmény különösen a leányokra gyakorolhat üdvös hatást, kik a zsidóknál ugyszólván vallás nélkül nőnek fel. Pedig e leányok lesznek a jövő generáció anyái, és hogy mily mélyek azok a benyomások, miket a fogékony gyermekszív az anyától nyer, az bizonyításra nem szorul.

A zsidó leány nem ismeri, tehát nem is szereteti hitét. Felolvasó nem csak azt akarja, hogy iskolabjáró leányaink megtanulják vallásuk szabványait népük fenséges történetét, de oly momentumot is akar teremteni, melyre a nő egész életében visszaemlékezhessek s mely meggátolja abban, hogy ősei hitétől könnyelműen elforduljon. A leány, mielőtt az iskolát elhagyja gyülekezet előtt tegyen vizsgát vallása ismeretéről, (tudnia kell néhány héber imát is) és fogadást tegyen, hogy hitéhez bármely körülmények közt hű marad.

Dr. Goldziher Ignác felhívására, nem szándékszik-e valaki a jelenlevő tantestület részéről a dologhoz hozzá szólni:

Schön Dávid, hittanár határozottan ellene nyilatkozik a confirmatio behozatalának. Nem látja annak szükségességét, még kevésbé hasznát. Őrizkedjünk — szólt — oly intézmények becsem-

pészésétől a zsidóság életébe, melyek olyannyira távol állanak a zsidó szellemtől, mint a confirmatio. „Szent actust“ akar a felolvasó teremteni. Szent minden óra, melyben a tanító a zsidó gyermeket a „S'má Jiszróel“-ra, a zsidóság hitére tanítja, de másrészt nincsenek a zsidóságnak mondva csinált szentségei, a minő a confirmatio volna. A „bar miczvah“ ünnepély egészen más, mint az, a mit Dr. Back behozni akar; az nem befejezése a vallástanulásnak, mit a zsidó különben is csak halálával fejez be, hanem inkább megkezdése a vallásos gyakorlatoknak. Azaz a fiú 13. éve befejezésével bevezetetik a zsinagógai életbe, melyben mint nagykorú tag minden tekintetben részt vehet. És ez szép és felemelő, a mit idegen, határozottan nem zsidó intézménnyel helyettesíteni káros és veszedelmes volna.

Dr. Bánóczy J. tanár azt hiszi, hogy Schön tanár elvetette a sulykot. Dr. Back felolvasásában azt is fejtegette, hogy a „bar miczvah“ mindössze néhány század, hogy a német zsidók behozták;*) ha zsidó szokássá lett a bar miczvah, azzá lehet a confirmatio is. Szólvó üdvösnek és a zsidó vallásos élet fejlesztésére előnyösnek tartja a confirmatio behozatalát,

Halász Náthán, iskola-igazgató élesen kikel- dr. Backnak felolvasásában az elődökről tett ama-

*) Dr. Back ur e tudósítás megíróját lekötelezné, ha megmagyarázná neki, mit ért ő az Abot-ban (5. perek 21. misnäh) előforduló Jehuda ben Téma azon mondása alatt, hogy: „Ben s'rósesz ré lamiczvosz“ (tizenhárom éves korában a vallásgyakorlatra)? Ezt a misnát pedig közel husz századdal ezelőtt írták.

szintén török származásu gyermekek neveltetnek, évi kiadása 14,500 fr. — Alepóban (20,200 zsidó lakossal) fiúiskola, kiadásai 6570 fr. — Adrianápolyban (15,000 zsidó lakossal) fiúiskola, kiadásai 13,237 fr. — Bagdadban (26,000 zsidó) fiúiskola, kiadásai 10,600 fr. — Beyruthban (2000 lélek) fiúiskola, kiadásai 5970 fr.; leányiskola, kiadásai 4880 fr. — Brussában (3000 zsidó) fiúiskola, kiadásai 6000 fr. — Caiffa (900 zsidó) fiúiskola, kiadásai 5800 fr. — Konstantinápolyban: (40,000 zsidó) fiúiskola, Valatában, kiadásai 9603 fr.; leányiskola Valatában, kiadásai 7463 fr.; fiúiskola Couscoundjuk, kiadása 9340 fr.; daghamami fiúiskola, kiadásai 6220 fr.; daghamami leányiskola, kiadásai 3800 fr.; galatai fiúiskola, kiadásai 15,208 fr.; galatai leányiskola, kiadásai 13300 fr.; galatai vegyes német iskola, kiadásai 13,600 fr.; hoskeui fiúiskola, kiadásai 25,998 fr.; hoskeui leányiskola, kiadásai 8300 fr.; ortakeuyi fiúiskola, kiadásai 5220 fr.; ortakeuyi leányiskola, kiadásai 3700 fr. — Damaskusban (8000 zsidó) fiúiskola, kiadásai 10800 fr.; leányiskola, kiadásai 4890 fr. — Dardanellak (2000 zsidó) fiúiskola, kiadásai 5924 fr. — Fezben (15000 zsidó) fiúiskola, kiadásai 7210 fr. —

Jeruzsalemében (15000 zsidó) fiúiskola, kiadásai 35199 fr. — Philippopolisban (2000 zsidó) fiúiskola, kiadásai 11,965 fr.; leányiskola kiadásai 4700 fr. — Salonichiban (36000 zsidó) fiúiskola, kiadásai 31,395 fr.; leányiskola kiadásai 18,274 fr.; óvoda kiadásai 6065 fr. — Samacoffban (900 zsidó) fiúiskola, kiadásai 6630 fr. — Schumlában (1500 zsidó) fiúiskola, kiadásai 5650 fr.; leányiskola kiadásai 2400 fr. — Smyrnában (20,000 zsidó) fiúiskola kiadásai 19,592 fr.; leányiskola, kiadásai 12,575 fr. — Susában (3500 zsidó) fiúiskola, kiadásai 7614 fr. — Tangerben (8000 zsidó) fiúiskola kiadásai 7250 fr.; leányiskola, kiadásai 7920 fr. — Tatar-Bazardjikban (1250 zsidó) fiúiskola, kiadásai 4225 fr.; leányiskola, kiadásai 3073 fr. — Tetuban (6000 zsidó) fiúiskola kiadásai 12,920 fr.; leányiskola, kiadásai 5260 fr. — Tunisban (40,000 zsidó) fiúiskola, kiadásai 75,180 fr.; leányiskola, kiadásai 10,567 fr. — Várna (600 zsidó) fiúiskola kiadásai 3475 fr. — Widdinben (1200 zsidó) fiúiskola kiadásai 6285 fr. — Yamboliban (850 zsidó) fiúiskola, kiadásai 4240 fr.

A felsoroltak előkészítő és elemi iskolák, me-

megjegyzése ellen, hogy azok nem voltak igazán vallásosak. Megsértette ezzel annak a valóban jó zsidónak is az emlékét, ki ott porladozik a szegedi zsidó temetőben (dr. Back atyja; volt szegedi rabbi). A helyett, hogy az elődök nyomdokait követnők, azokat gáncsolni merészkedünk. A confirmatio pompás ünnepévé fog válni, melyre szépen felöltözve elmennek majd a leányok, áldásthozó azonban nem lesz. Tanuk erre azok a vidékek, a hol a confirmatio divatban van már, s a hol legtöbben fordulnak el őseink hitétől. Nincs szükség rá, hogy a zsidó intézmények közé belévigyünk üres, semmitmondó pompázást.

Müller Vilmos soh'sem felejt el azt a hatalmas benyomást, melyet 40 évvel ezelőtt M. m. Fr»nkfurtban tapasztalt confirmatio ünnepély reá gyakorolt. Meg van győződve, hogy nálunk is végtelen jó hatása lenne ez intézménynek, a miért is határozottan felolvasó mellett foglal állást.

Dr. Reinicz, előjáró ajánlja, adassék ki a kérdés az iskolaszéknek, s hallgassák meg aztán ennek véleményét.

Dr. Neumann Antal kijelenti, hogy ő az iskolaszéknél minden erejéből mellette lesz a confirmatio behozatalának. Dr. Kiss Ferencz szintén az intézmény mellett nyilatkozik.

A felolvasás és a rákövetkező élénk vita, melynél vagy százan jelen voltak, 2 óránál tovább tartott. Valószínű, hogy ez egy élénk mozgalomnak volt az első fejezete.

lyeknek költségeit az Alliance összesen 266,074,60 frankkal segíti fedezni.

Ámde az Alliance nem csak az első ismeretek megszerzéséhez nyújt módot, hanem ipariskoláiban a megélhetéshez szükséges kiképzést is nyújt.

Igy fiuipariskolákat tart fenn: Aleppóban, Drinápolyban, Bagdadban, Konstantinápolyban, Damaskusban, Dardanellákon, Philippopolisban, Salonikiban, Samacoffban, Smyrnában, Schumlában, Tunisban, Várnán, Widdinben és Yamboliban. E fiuipariskolák összes kiadásait nem mutatja ki a jelentés csak azt közli, hogy az Alliantól 47,334 fr. subventiot kapnak.

Leányipariskolája van: Drinápolyban, Beyruthban, Konstantinápolyban 3 (Valata, Galata, Haskey városrészekben), Damaskusban, Salonikiban, Smyrnában, Tunisban, melyek összesen 10,000 fr. subventiot kapnak az Alliantól.

Az Alliance tehát iskolai célokra összesen **323.308,60** frtot fordít.

H—r.

Hitközségi élet.

A vágujhelyi izr. hitközség előjáróságának évi jelentése.

Sok érdekes adatot tartalmazó és még több áldozatkészségről tanuskodó füzetkében számol be Herzfeld Mór, hitk. elnök a vágujhelyi hitközség működéséről.

E jelentés több figyelmet érdemel, mint más kisebb városok községei; több figyelmet multja, kiváló áldozatkészsége és különösen azon czáfolat miatt melyet a tanügy miniszter tavalyi jelentésében tett kathegorikus állítására, — hogy a mi felekezetünk kulturintézmények létesítésére képtelen —, az általa fentartott elemi iskolán kívül alreál- és polgári leányiskoláival nyujt.

Az iskolaügy terén és vegyük hozzá mindjárt az áldozatkészséget is, a vágujhelyi izr. hitközség unicuma hazaiak közt. Amit az ország első hitközsége előtt hasztalan hangoztattak az imént is, aminek létesítését feszülten várja zsidó és nem zsidó egyaránt és szükségét érzik országszerte: a zsidó középiskolával a vágujhelyi hitközség negyed százada mult hogy megelőzte a fővárost.

Hogy minő érdem ez, a t csak az méltányolhatja kellőképp, ki látja a jelen meddő törekvéseit. És van-e ki nem látja? Van-e kit ez el nem szomorít?

Hát midőn pártokra szakadt felekezetünk összeolvasztásának kérdése is napirenden van, nem tudjuk méltányolni azt az intentiót, mely a jelentés szerint a vágujhelyi hitközséget reál- és polgári iskolái felállításában és fentartásában vezérli? Hát mi nem látjuk az iskolában azt az eszközt, mely felekezetünk szellemének és a jelen követelményeinek szentelve, felekezetünk pártáryalatai közt a surlódásokat, az önmagunkat emésztő harcot megszüntesse és az egy akol egy pasztor elvét hitközségeink közt megvalósítsa?

Tanulhatnánk a vágujhelyi zsidóktól.

A vágujhelyi hitközség nem budgetjének nagy tételeivel lep meg; e téren sok hitközségünk áll előtte.

Az arányok meglepők, melyek e tételek között, továbbá, melyek a hitközség létszáma s az általa fentartott intézmények által igénybe vett összegek között vannak. E téren meg alig áll előtte egy hitközségünk is.

Ime illusztrálásul!

E hitközség a lefolyt évben vallásos ügyeire 8245 frt 50 krt. Iskoláira pedig, leszámítva a 1200 frtnyi államsegélyt, 9955 frt 17 krt fordított. Hol van ehez fogható az országban, melyik izr. hitközség tudja kimutatni, hogy iskoláira többet költ — mint vallásos intézményeire?

És hogy a vágujhelyi izr. hitközség e körülmény daczára is igaz lelkiismerettel szolgálja vallásos

ügyeit, amellet fényes bizonyíték az a tény, hogy a temploma építésekor, midőn Weisze József főrabbija figyelmeztette, hogy zsidó templomot szombati napon is építtetni nem fér össze felekezetünk alapelveivel, nem kímélte a költségtöbbletet — (mely adakozásokból fedezve lett ugyan, de a melyet, másként is értékesíthettek volna hiszen kölcsönt kellett felvenniök!) hogy szem előtt tartsa vallásunk törvényeit.

Ezek kimagasló pontok a vágujhelyi zsidó hitközség történetében. De egyik kétségtelenül legszebb ténye az az áldozatkészség is, mely egy év alatt adóban 11,602 frtot, adományokban pedig 2108 frtot rakott össze, hogy régi, düledező félben levő temploma helyébe Izrael istennének dicsőítésére új oltárt emeljen s hogy 200 éves multjának öröme méltó emléket állítson.

*

Az évi jelentés részletesebb adatait a következőkben vonjuk össze: Vágujhelyen a zsidók először 1686-ban telepedtek le állandóan és vetették meg a mostani hitközség alapját, midőn valószínűleg 1686-ban már hitközséget alapítottak. Azonban olyan adatok, melyek a hitközség kétszáz éves működéséről beszámolnának, nem maradtak ránk. Csak az utolsó néhány évtized történetére vonatkozó feljegyzések vannak. Ezek szerint az utolsó 3 évtizedben a hitközség tagjai számban nemhogy szaporodtak; sőt inkább kevesbedtek, ennek dacára azon helyzetbe jutott a hitközség, hogy az 1857-ben felépített régi düledező félben levő temploma helyébe 24,827 frt 35 krt igénybe vevő új templomot építtetett. Az új templom építési terveit, melyeket Dieter János trencsényi építész-mérnök készített, az 1887. április 14-én tartott közgyűlés elfogadta, u. a. év május elején megkezdtek az építkezést, és szeptember elején átadták rendeltetésének. Érdekes e templom építésénél az a körülmény, hogy Weisze József vágujhelyi főrabbi figyelmeztető levele folytán, — melyben a felmerülő költségtöbbletről is megígérte, hogy gondoskodik, — a templom építésében szombatonként is szünetet tartottak. Weisze József főrabbi ígérését be is váltotta amennyiben, felszólítása folytán Gomperz Zsigmond bpesti gyáros szülei irántvaló kegyelemből, kik Vágujhelyt aluszszák örök álmukat, a templomépítéshez 1000 frttal járult, ezenkívül helybeli és nem helybeli zsidók a szombat szentül tartása által okozott költségtöbbletet 1135 frtnyi adományokkal fedezték. A templomépítés terheinek viselésére 10,000 frtnyi kölcsönt vettek fel, a többi kiadást pedig a már felsorolt adományokon kívül főként az e célra külön kivetett 11,602 frtnyi adóból, stbből fedezték.

A hitközség által fentartott alreáliskola történetéből bár lapunk utján már hivatott toll ismertette, mégis emlékeztetőül elmondjuk, hogy I. osztálya 1862-ben, a II-ik 1866-ban, a III-ik 187³/₄, és a IV-ik 187⁷/₈ tanév elején nyílt meg: 187⁷/₈-ig ezen iskolába csak 2—3 tantárgy nyelve volt magyar, de ettől fogva, a hitközség hazafias érzelmeinek megfelelően, a tanítás nyelvül általában a magyart választották. Ennek folytán az iskola volt igazgatója Weisze főrabbi, ki a tanügy terén 50 éves multtal és érdemekkel bir, fiatalabb erőnek, Mahler Miksa dr. munkatársunknak, ki jelenleg is érdemesen tölti be az igazgatói állást, engedte át terhes és szép hivatalát, s csak mint hittanár áll az iskola szolgál-

latában: A reáliskola 4-ik osztályának megnyitását Schenk Adolf lovag bécsi és Laczkó Antal pesti hitsorsosunk összesen 1500 frtos adománya tette lehetővé. A reál és elemi iskolákon kívül van a hitközségnek 4 oszt. nyilvános polgári leányiskolája is, mely az 188³/₄ tanévben nyílt meg.

Az iskola összes bevétele az 188⁶/₇ évben 11,155 frtra, kiadásai pedig 10,363 frtra rugtak, a miből 792 frt 45 kr. többlet tűnik ki. A bevételeket a reáliskolánál a miniszterium 1200 frt subvenczióval szaporítja.

A hitközséget a jótékony-ság terén segítik a 15,000 frtnyi alapítványok melyekben az erdősi Bayersdorf Adolf nagyszerű kórházi alapítványa, továbbá Schenk Adolf-féle 8000 frtos alapítvány, melynek kamataiból egy zsidó és keresztény vágujhelyi születésű szegény főiskolai tanuló nyer segélyt és több, a főrabbi és egyes jótékony-célú egyesületek kezelése alatt levő alapítványok nem foglaltatnak.

A hitközségnek az iskoláktól eltekintve, bevétele az 1887-ik évben 8076 frt volt, kiadása pedig 8245 frt 50 kr.

Egy vallástanár elmékedései levelekben.

II.

T. Szerkesztő Ur!

»Honnan van az, hogy a vallástanár nem mutat fel olyan szép eredményt, mint minden más tárgynak tanára?« E kérdést vetettem fel mult levelemben. A sok tényező közül könnyű volna egyet kiragadni, és ezt az egyet bibliai bünbak-ként minden gonoszszal megterhelve, rémséges hajszával Azazelbe kergetni; de a cél nem érnök el vele, mert a mi működésünknek sok a factora, szemébe kell mindegyikének nézni, ha igazán akarunk tanulni, ha őszintén akarunk okulni.

Lám, mily könnyű volna a legrikítóbb színekkel festeni a társadalom romlottságát; talán könnyeb-bülést okozna, ha az egyedül érző kebel szemrehányó sóhajai vel utalnék a családok kialvó tüzhelyére, a rideg otthonra, őket okolva mindenért, mindenért, mit a hittanár martyrságában elszenved; de mit tegyek akkor azokkal a panaszzal, miket szülők és társadalom emelnek mi ellenünk, hogy a mi fogyatékosságunk oka minden meddőségnek; a mi szűk látókörünk nem képes a gyermek kedély és értelmi világát felfogni; ami tapintatunk riaszt, a mi rideg-ségünk fagyaszt; mert szántani nem tudunk, hiába vetünk, aratásra nem lehet reményünk.

Mondhatom-e, hogy rágalom ez, melynek célja nyilvánvalóvá teüni, hogy eddig is csak kemény sor-sunk még inkább megkeserítessék! — És ha igen, mit kelljen felelnem azoknak, kik, ments Isten, hogy közvetlenül minket, vagy a társadalmat vádolnák, azt hiszik: Nem az a baj, „hogy a gyermekek azt nem tudják, amire tanítják, amit tudniok kellene.“ Miért várunk mi vallásosságot, felekezeti bensőséget, mikor

nem vallást tanítunk? Avagy azon igazságoknak és magasztos eszméknek feltüntetése szól-e ajkunkról, melyek a zsidóság népszellemében oly páratlanul a maga nemében megnyilatkoztak, hovatovább tökéletesebb alakot öltöttek, és megdönthetetlenül megszilárdultak? Azt a lelket tárjuk-e fel a gyermek előtt, melynek éltető heve Ábrahámot hona elhagyására birta, s a mely szüntelen működve oly sok viszontagság daczára — diadalról-diadalra reményt nem veszítve — újabb lelkesedésre vezette a felekezet hiveit? mely csak akkor tér nyugovóra, ha majd beteljesedik az ige, melyet Jezajás Amócz fia jelentett: „És leszen a késő időkben, hogy az Ur házának hegye erősen mogállapodik a hegyek felett, és kiemelkedik a halmok közül és hozzáözönlének a népek valamennyien. És odaindulnak a népek, mondván: Jőjjetek, menjünk fel az Ur hegyére, Jákób Istenének házához, hogy megtanítson minket az ő utjaira és haladhasunk az ő ösvényein.“ Nem-e betűt tanítunk szellem helyett; nem-e archeológiát, ó-kort vallás helyett? Avagy vallás-e a bibliai chronologia, archeologia és genaologia, a felekezeti kortan, a siddur tartalomjegyzéke! Ép oly kevésbé, mint statisztikai táblázatok statisztikai tudomány, vagy a chronologia história. Száraz csontok szerte szórva csak úgy élnek, ha az isteni szellem tereli őket egybe és hatja át őket örök lelkével.

És volna még egy tényező, melyet sokan csaknem egyedüli bünbagnak tartanak. Tényező, mely a zsidó felekezeten kívül esik, melyet „goluth“ névvel jelölnek, és felhív bennünket arra, miként kell e tényezőt a zsidó vallásoktatás javára úgy működtetni, hogy abból ne a magyar zsidó szellemi életünk huzza a rövidebbet.

E tényezőknél szemébe kell néznünk! Mi a való és mi a teendő?

Bonafide.

A szentírás hitelességének tanui.

(Folytatás és vége.)

Még találóbb szerzőnek érvelése a szentírás vizözön történetének eredetisége, hitelessége mellett. Az ékiratos táblák vizözön mondáját Haupt Pál fordítása után párhuzamosan közli a szent írás vizözön történetével, azután a következőket mondja: „A név melylyel a genesis a bárkát jelöli (תבה), annyit jelent mint: láda; nincsen továbbá megemlítve a bárkának vizre bocsátása; sem a tenger, sem a kormányos nem szerepel az egész elbeszélésben; szóval a nautikai terminológiát egészen nélkülözi, míg a babyloni eposban azt teljesen kifejlődve találjuk. Ez utóbbinak a hajózásra vonatkozó kifejezései oly népre és korra utalnak, mely a tenger mellett lakván, a tengeri

hajózás módját ismerte. Hasziszadra hajót (elippu) épít, mely földézzel van ellátva, s evezőkkel bir, annak minden része kátránnyal van betömve, s miután szilárdságát és vízátatlanságát Hasziszadra előleg a tengeren egy heti utazás által kipróbálta, annak vezetését kormányosra bizza.

A zsidók előtt sem Egyiptomban, sem Kánaán földjén nem volt ismeretlen a tengeri hajózás. Kiválság ugyan nem foglalkoztak hajózással; de mint mindig tenger mellett lakó népnek nyelvében a hajózás terminusai épen nem hiányoztak, ami kitűnik abból is, hogy a Genesisnek egy későbbi fejezete a tenger, j a m (ים); kikötő, ch of (חוף); hajó, o n i j a h (אניה) fogalmának kifejezésére eredeti héber szavakat használ (Gen. 49., 13. L. Vigvurus, D. Bibel. u. d. Neuer. Entd. I. 237. 1.) s nem tehető fel, hogy a zsidó nép e kifejezéseket a babyloni fogság idejében, hol a tengertől távolabb lakott, elfelejtette; mert ha itt a tengeri hajózás módjait nem is láthatta, a folyókon és csatornákon, nagy viragzásnak örvendő folyami hajózásnak naponkint lehetett szemtanuja.

S így épen nem képzelhető semmiféle ok sem, mely az író (ki a rationalisticus iskola nézete szerint a chald vizözön legendát zsidó felfogás szerint átalakította), arra indithatta volna, hogy az előtte fekvő eredetiben használt a hajózásra vonatkozó sajátos kifejezéseket teljesen mellőzve, még Noé járművét is oly szóval jelölje, milyennel csak az élhet, ki életében először lát hajót. Szóval a biblia előadásmódja e fejezetben határozottan a patriarkák korára vall; egészen olyan az, a mint az a történet Ábrahám utódainak elbeszélhette, kik sem kereskedéssel, sem hajózással nem foglalkoztak s a kik azért a vízi jármű jelölésére oly szót használtak, mely nekik külső hasonlatosságánál fogva legközelebb kínálkozott. Mózes, ki a népek között elterjedt hagyományokat isteni ihlet vezetése mellett összegyűjté, megtartá annak régi alakját habár kortársainak nyelve sokkal helyesebb és szabatosabb szót adhatott volna a vízi jármű jelölésére, nem változtatott az ősrégi kifejezésen. Egészen másképp járt el a chald vizözön-legendák szerkesztője, a ki a népe között élő hagyományt korának felfogása szerint átalakította. Ezért került bele a polyteistikus világnézet, Hosziszadra pedig úgy készíti el hajóját, mint az azon korban egy babyloni hajós készítette volna.“ Eddig a szerző.

Azokra, kik a modern biblia kritika speculatio irányzatával tisztában vannak, teljes meggyőző erővel birhat a tudós szerző érvelése. Tapogatódzás az egész. Különbösen más tudománnyal és csak úgy vagyunk. A geologia pl. mely pedig kézzel fogható, szemmel látható tárgyakkal foglalkozik sem tudja, vajjon a bronzkor előzte-e meg a vaskorszakot; vagy megfordítva; azonban, hogy ellentmondásba ne keveredjék,

eltért a speciális bronz és vaskorszaktól és az általános: érczkorszakot veszi föl.

Nem állunk különben más tudomány ágakkal sem. A nagyhirű Virchow doktor a német természettudósok múlt évi nagygyűlésén a többek között így szól: „Vajjon ismerjük-e e lények származásfáját, illetőleg származásfáikat? A biblia teremtés története tudvalevőleg ama feltevésből indul ki, hogy az élő lények fajait és nemeit egyenesen az Isten teremtette és a fajok meg nemek azóta különálló törzsekként tovább szaporodnak. A modern származástan a maga szorosabb irányával ézzel merőben ellenkező következtetésre jutott: szerinte valamennyi faj és valamennyi nem egyetlen ősfajra, sőt, tulzás nélkül mondhatjuk, egyetlen eredeti lényre vezethető vissza. Elméletileg ugyanis eleendő egyetlen, öröklékenységgel felruházott egyén hogy tőle átídomulás útján, a szerves lények egész tarka világa keletkezzék. Hanem ez a monogenetikus hipotézis nem szükséges követelménye a származástan következetességének. Tényleg maguk az olyan határozott transzformisták is, mint Haeckel és C. Vogt, engedményeket tettek újabb időben a poligenezis javára. Miért ne is ismétlődhetnék az átídomulás ugyanazon menete, ugyanazon időben is azonos feltételek alatt?

Az átídomulás menetének lényegén a legcsekélyebb változásnak sem szükséges létrejönni.“ T. T. Közlöny.

Volna ugyan egyik másik észrevételünk a mű némely részeire, különösen csudálkozunk, hogy a tudós szerző Böhmerről elmondja, hogy zsidó, de Opperről nem. Holott azt nem is vesszük tőle rossz néven, hogy keresztény világnézetnek vindikálja azt, amit a zsidó törvénykönyvből kiolvas.

Az egészről többet szólunk majd, ha a 2. kötetet megkapjuk. Azonban már ezt a részt is melegen ajánljuk olvasóinknak.*)

Ben Jehuda.

Talmud- és Midrásból.

Az üstből csak az fut ki, mi benne fő.

*

Ideje előtt megért szőlőnek még az eczete sem jó.

*

Az egy, mit búval, fájdalommal szereztem, többet ér nekem, mint száz, mi könnyen jött.

*

Eltürsz egy gáncsszót, nem kell majd eltünnöd ezret.

*

*) A munka II. kötete, mely 20—22 ivnyi lesz, már sajtó alatt van és április első felében megjelenik. Szerző április 1-ig elfogad előfizetéseket a 2 kötetre 3 frt 60 kr-ával. Bizományban a könyv ára 4 frt 50 kr. lesz.

Hja! Mediában a létrákon futkosnak fel s alá a tevék! *)

*

Szemben gunyolta Hadad a bálványt, s mint-hogy Bedad észrevette, hogy a bálvány nem szól: felgyujtotta szakállát. **)

*

„.... Tudd meg előbb, miért szeretik e fiatal tudóst: azért-e mert fiatal, vagy azért-e, mert tudós?“

*

Dátán pecsenyékkel él, és elbuvik, ***) Abirám zöldséggel is megelégszik, de felemelt fejjel járkál a városban. Dátán tehát egész nap retteg, de még evés közben is fél, Abirám jól érzi magát mindig és szerény lakomája is jobban izlik neki, mint Dátánnak a pecsenye.

*

A kis borsszemben sokkal több az élesség, mint az óriási tökben.

*

A hol az asszony alszik, álomba meült ott a háztartás is.

*

Becsületes embernek tartja magát a tolvaj is ha nincs alkalmja lopni.

*

Hja, az idő! Akárhányszor uralkodóvá teszi a darazsat, és fogságba ejti a sast.

*

E világ a kettős kut vedreihez hasonlít: Az üres megtelik, a telített kiürül.

*

Jól nézd meg az embert, kinek tanácsát követed.

Talmudista

Előfizetési felhívás!

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük márcz. kezdetével lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében ennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr.
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

*Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váci-körút 3. sz.*

*) A régiek, ha nagy messzeséget akartak kifejezni, Medeát nevezték. E mondat értelme különben ez: Távol országokról sok valótlan beszélnek; a mint tényleg vannak emberek, kik elbeszéléseik színhelyeit távol országokba teszik. Ki czáfolhatja meg meseiket? V.ö.: „Messziről jött ember azt mond, amit akar.“ (Köt.)

**) A talmud bölcsé ezzel azt akarja kifejezni: Ha valaki becsületedet megtámadta, a nélkül, hogy visszautasítottad volna a sértést, utóbb elveszited az emberek becsülését.

***) Tart tőle, hogy hitelezőivel találkozik.

H I R E K.

— **Izraelita ösztöndíjak.** Az országos magyar izr. ösztöndíj-egylet választmánya az 1887/8. tanévre kihirdetett ösztöndíjakat f. hó 8-án Dr. Pollák Henrik elnöklete alatt tartott ülésben a következő folyamodóknak adományozta: 1) a báró Eötvös József-féle 200 frtos ösztöndíjat két egyenlő részben: a) Jusztus Jakab (Mohács) orvostanhallgatónak; b) Jellinek Miksa (Alsó-Stubnya) joghallgatónak, 2) a báró Popper-féle 100 frtos ösztöndíjat Singer Ignác (Hlinik) orvostanhallgatónak; 3) a Dr. Österreicher Ede-féle 100 frtos ösztöndíjat Aczél Károly (Budapest) orvostanhallgatónak; 4) A Fochs M. L.-féle 100 frtos ösztöndíjat Tigermann Mór (Bpest) orvostanhallgatónak, 5) a Fochs Johanna-féle 100 frtos ösztöndíjat Márkus Miksa (Bpest) joghallgatónak, 6) a Schreiber Mór és Ernesztina-féle 100 frtos ösztöndíjat Holländer M. Dávid (Csonoplya) joghallgatónak; 7) A Sternthal Arthur-féle 100 frtos ösztöndíjat Diamant Gyula (Nagyvárad) rabbiképezdei hallgatónak; 8) A Neumann Julia és Miksa-féle 100 frtos ösztöndíjat Komor Marczel (Budapest) műegyetemi hallgatónak; 9) A Sváb Lőrincz-féle 100 frtos ösztöndíjat Rónai Sándor (Szentés) joghallgatónak; 10) Svarcz Ábrám és neje-féle 100 frtos ösztöndíjat Dukesz Zsigmond (Nagyvárad); 11) a Kohn Salamon és Jozsefa-féle 100 frtos ösztöndíjat Schwarcz Béla (Bpest), 12) a Dr. Rószay József-féle 100 frtos ösztöndíjat Feldbaum Henrik (Bpest) 13) A Dr. Böhm Jakab-féle 100 frtos ösztöndíjat Friedlieber Manó (Sátoralja-Ujhely); 14) a Singer Vilmos-féle 100 frtos ösztöndíjat Weil Miksa (Battonya) és 15) a dr. Goldberger Adolf-féle 100 frtos ösztöndíjat Singer Bernát (Bpest) orvostanhallgatóknak; továbbá 14 egyenként 100—100 frtos egyleti ösztöndíjat; 16) Preisach Izidor (Pápa); 17) Kórodi Simon (Tisza-Kórod); 18) Landauer Ármin (Székesfehérvár) és 19) Pillitz Sámuel (Veszprém) orvostanhallgatóknak; 20) Szabó Béla (Szolnok); 21) Fleischmann József (Maros-Illye); 22) Frank Salamon (Székesfehérvár) és 23) Krausz Gyula (Kis-Czell) joghallgatóknak; 24) Frank Ármin (Námesztó) és 25) Neumann Gyula (Szerecsen) műegyetemi hallgatóknak; 26) Kovács Gyula (Keszthely); 27) Hirschler Ernő (Pápa) bölcsészethallgatóknak; 28) Büchler Adolf (Priekopa); 29) Rosenberg Ede (Balkány) országos rabbiképezdei hallgatóknak; végül 5 egyenként 50—50 frtos egyleti ösztöndíjat: 30) Perl Miksa (Bpest); 31) Löwenstein Zsigmond (Veszprém) műegyetemi hallgatóknak; 32) Spira Jakab (Homonna); 33) Ungár Simon (Nagy-Károly) és 34)

Kohlbach Bernát (Liptó-Szt-Miklós) országos rabbiképezdei növendékeknek. — Összesen pályázott 147 folyamodó, kiknek tulnyomó része az előirt minősítvénnyel bírt ugyan, kik közül azonban az egylet szerény anyagi viszonyai miatt csak a fentiek voltak figyelembe vehetők. Hogy az egylet mégis az ez évre hirdetett ösztöndíjaknál többet adományozhatott, az annak köszönhető, hogy időközben a dr. Goldberger Adolf-féle hagyomány befolyt, és hogy az egylet egy választmányi tagja az egyletnek ez alkalommal leendő kiosztásra 50 frtot felajánlani szives volt. Összes folyamodók benyújtott kérvényeiket dr. Simon József egyleti titkár urnál (Bpest, V. fürdő-utca 10. sz.) átvehetik.

— **Szép alapítvány.** Vágújhelyről írják, hogy Bing Lipót ottani kávéháztulajdonos 25,000 frtos alapítványt tett a vágújhelyi hitközségnél, melynek jövedelmét részben a zsidó betegek és synylődők huzza, részben pedig a hitközség által fentartott reál iskola élvezi. Az alapítvány kezelésére bizottság is alakult, melynek tagjai: a szolgabíró, Herzfeld Mór hitk elnök és Sonnenfeld Bernát dr. ügyvéd.

— **A német császár és két zsidó káplár.** A kassai 34. sz. gyalogezred tudvalevőleg a most elhunyt német császár és porosz királynak volt tulajdona. A szabadságharcz lefolyása után — mint az Egyetértés írja — 1853. szeptember 29-én ezrede kaszárnájában látogatást tett. Ez alkalommal bemutattatta magának Frankl Móríc és Klein Simon zsidó-káplárokat, kik a szabadságharcz idején a még teljesen osztrák ezrednek zászlaját megmentették, midőn az már-már a magyarok kezébe került. Az ezred becsületének megmentését méltányolta így a nagy halott,

— **A fővárosi szegény gyermekert-egylet** áldásos működésének legfényesebb elismerése az egyletnél ő felsége a király és a felséges királyasszony által tett 2—2 alapítvány. Ezen kívül az egyletet az a kitüntetés is érte, hogy a királyi pár az egylet diszkönyvében örök idők emlékéül bejegyezte nevét.

— **Rendjeladományozás.** Milán Szerbia királya Davicsó H. S. budapesti szerb alkonzul, ki zsidó, a szerb Takova-rend lovagkeresztjével tüntette ki.

— **Új zsidó kir. tanácsos.** Ő felsége a király Singer Mátyás drt. a szegedi közkorház igazgatója, hitsorsosunkat a közéletben szerzett érdemeinek elismerésül kir. tanácsossá nevezte ki.

— **Grossmann Lipót,** a fővárosi Szt-János-kórház szemészeti osztályának főorvosát, ki hitsorsosunk, a párisi „Société de Médecine pratique“ levelező tagjává választotta meg.

— **Haláleset.** Az aradi izr. hitközségnek érdemekben megöszült elnöke, Hirschman József, ki 20 évig állt az aradi izr. hitközség élén, f. hó 7-én szivszélhűdés következtében 69 éves korában hirtelen elhunyt. A megboldogultban az aradi jótékonyegyletek és a szegények jóltevőjüket gyászolják. Tagja volt a megyei közgazg. bizottságnak. A király két kitüntetésbe részesítette.

Halálát az egész városban fájlalják. Temetése f. hó 9-én roppant részvét mellett ment végbe.

— **Hirsch br. galicziai iskoláiról.** A galicziai ifju zsidó nemzedék-képzését tűzte ki ezen örök jótévő czélul. E czélból földmives és ipariskolákat emel számukra, melyek az ő általa adott alapból mint felekezeti iskolák lesznek fentartandók. De ezért ezekben az iskolákban nagy alapítójuk kívánsága folytán a többi felekezeti iskoláktól, s különösen a Lichtenstein hg által ajánlott javaslatból eltérően ezen iskolákban felekezeti különbség nélkül alkalmazhatók a tanítók. Hirsch báró meghagyta továbbá, hogy Galiczia azon részeiben, hol nyilvános elemi iskolák még nincsenek elegendő számmal, ott alapítványának negyedrésze által fedezendő költségekből állítsanak fel ilyeneket keresztények számára, és hogy esetleg ezen iskolák növendékeit esetleg tankönyvekkel és ruházattal is az ő költségére lássák el. Ilyenek lesznek a Hirsch báróféle „felekezeti iskolák“, melyeknek fentartására — mint hírlik — Hirsch br. **tizenkét millió** francot utalványozott. Együttal megemlítjük itt, hogy Hirsch br. amirnai tan- és nevelő-intézeteknek **ötvenezer** frankot adományozott.

— **A „Concordia“ jótékonycélu egyesület** f. hó 4-én Spitz er D. H. alelnöke vezérlete alatt saját helyiségekben rendes közgyűlést tartott. Elnök az egybegyűlt tagok üdvözlése után az egyesület nemrég elhunyt elnöke, néh. P o s n e r K. L. érdemeit meleg hangon méltatta. Ezután M a n d e l S. titkár felolvasta az évi jelentést, mely szerint az egyesületnek 542 tagja van; bevételei a lefolyt évben 11,419 frt 29 kr., kiadásai pedig 11,394 frt 50 krra rugtak; az egyesület vagyona 30,141 frt 53 kr. A felmentvény megadása után tiszteletbeli tagokká választották meg: F a b i n y i Teophil igazságügyminisztert, S c h l a u c h Lőrincz püspök, főrendiházi tagot, G h i c z y Béla főrendiházi tagot, J e l l i n e k Arthur dr. képviselőt, L ö w Immanuel dr. szegedi és K l e i n Gyula dr. ó budai főrabbit, továbbá B a c h e r Vilmos dr. szemináriumi tanárt.

— **Az I. magyar izr. betegsegélyző és temetkezési egyesület.** W e i n e r Károly elnöklete alatt saját épületében f. hó 4-én tartotta meg 28-ik közgyűlését. A titkár által felolvasott jelentésből kiemeljük, hogy az egyesületnek 1216 tagja van s hogy ez évet 3630 frt 2 kr többlettel zárták le. A felmentvény megadása után egyhangulag megválasztották: W e i n e r Károlyt elnökké, G r ü n w a l d Bernát, orvosi tanácsost és W e i s z D.-t alelökké; T ö r ö k Jánost, P u l s z k y Ferenczet, E ö t v ö s Károlyt, S c h u l h o f Sámuel, S i n a i b e r g e r Ármint, B r ó d y Józsefet, H e i d e l b e r g Mór, B a c h m a n n Jacabot és P o p p e r Mór tiszteletbeli tagokká. Ezután ajánlat folytán két alapítványt tettek: „budai Goldberger Roza-félét“ az egyesület volt zászlóanyja, budai Goldberger Róza iránti kegyeletről, továbbá „Weiner Károly“ nevére a jelenlegi elnöknek Weiner Károlynak az egyesület körüli fáradozásai és alapítatása óta való odaadó buzgalmának elismerésül.

— **Alapítási ünnepély.** Temesvárról értesítenek bennünket, hogy ott m. hó 19-én a gyárvárosi Chewra Kadischa elhunyt tagjai számára a feketével egészen bevont zsinagógában emlék ünnepélyt tartott. G r ü n h u t rabbi ez alkalommal kül- és belső színpadokban bővelkedő beszédet mondott, melynek nagy

befolyása volt a chewra kadischa buzgó elnöke, D e u t s c h B. által megindított azon mozgalomra, hogy Temesvárott synylődők és betegek számára kórházat alapítsanak. Ezen cél előmozdítása érdekében a Chewra, élén elnökével ünnepi lakomát is rendezett, melyen a nevezett czélra — mint tudósítónk írja — a várakozáson felül szép adományokat tettek.

— **Zs. M. K. E.** A Zsidó-Magyar Közművelődési Egyesület előkészítő bizottsága f. hó 13-án, kedden este 6 órakor a »Páris« szálló külön termében ülést tart, melyre a bizottság tagjai különös nyomatékkal minél nagyobb számban való megjelenésre kéretnek föl. — Napirend: 1. Jelentés a márczius hó 4-én lefolyt konferenciáról. 2. Elnöki jelentés a bizottság eddigi működéséről. 3. Péztári jelentés. 4. Esetleges indítványok.

— **25,000 márka alapítvány.** Berlinben a nemrég elhunyt B ö h m S. nagykereskedő fiai, atyjuk, B ö h m S. és egy már elhunyt testvérük B ö h m Armin nevére város szegényeijavára és pedig felekezeti különbségnélkül 25,000 márka alapítványt tettek.

— **Árvaházat** alapított a rigai (Orosz orsz.) Ebra cz. Asyl-egylet, melyet a m. hó végén avatták fel, s a melyben egyelőre 15 árva fiu és leány nyert menedéket.

— **Nagylelkü emberbarát** olasz hitsorsosunk. Gigonto Guiseppe hunyt el nemrég Alberoban (Bans mellett). A megboldogult végrendeletében 800,000 lirát hagyományozott gazdasági akadémia föllállítására. azon kikötéssel, hogy ezen intézetben minden zsidó tanuló feltétlenül az intézet terhére képeztessek ki.

— **Elstätter József**, bádeni pénzügytér, ki e címet, mint jelentettük, mult hó 11-én nyerte el hivataloskodásának 20 éves jubileuma alkalmából, a Heidelbergi egyetem jogi fakultása tiszteletbeli tudorrá nevezte ki. A kinevezési okmányt, K a r l o w a dr. titkos udvari tanácsos dékán és 2 tanár nyújtotta át.

— **Kifüntetések.** Az olasz kormány Weil Weisz Ignazio és Corinaldi Augusto gróf hitsorsosainkat a mezőgazdaság fejlesztése terén szerzett érdemekért arany érdempénzzel tüntette ki.

— **Humbert király** — mint Rómából jelentik — M a l v a n o G. commandatore hitsorsosunkkal, ki a külügyi miniszteriumban osztályfőnök, a legutóbbi udvari bál alkalmával, hosszabb ideig beszélt a külügyi politikáról.

— **Stöcker stikli.** A berlini keresztény a szociális párt gyülekezetén a famozus Stöcker, volt udvari lelkész, új téren mutatta be tehetségét. Heine Henrik-ről tartott felolvasást, mely egészen arra a kaptárára volt csinálva, mint e párt által rendezett több rendbeli világraszóló botrány, minő a Humboldt koporsójának megőbálása, s a berlini Schiller-emlék leleplezését megelőző estén rendezett hecz. Stöcker ur ő kigyelme felcsapott „modern Luthernek“ s csunya hangon kelt ki a Heine emlék ellen. A német költészet örök emlékü dalosának sárból akart „méltó“ emléket állíttatni. Az ifju Németország, a diákság meg oda állt a képromboló mellé és elhatározta, hogy a német költészet e „szégyenoszlopának“ felállítása ellen megkeresi Puttkamer belügyminisztert. Még a „Nat. Zeitung“ is elítéli ezért a tettért Stöckert, pedig éppen ez a lap volt az, mely a stöckerianizmust Németországban dédelgette.

— **Veszett antiszemiták.** A „Neues Wiener Tagblatt“ e hó 8-adiki számában a következő épületes históriát olvassuk: „Éjjel 1 óra tájban Schönerer lovag, reichsrati képviselő vezetése alatt mintegy 28 egyén jelent meg a »Neues Wiener T.« szerkesztőségében, hol a mozgalmasság miatt véletlenül csaknem teljes számban voltak jelen a szerkesztőségi tagok. Meglepetve pillantottak föl irásukból a különös invázióra. Eleinte azt hitték, hogy ezek is Vilmos császárról akarnak megtudni valamit. »Ajtókat elállni! Senkit ki nem bocsátani!« kiáltotta ekkor Schönerer, aki aztán a következő „beszéd“-et tartotta: „Ime, itt látjátok most munkaközben a szennylap zsidáit. A vakmerő zsidósajtó sokat vétett már ellenünk, de hogy nem bírja bevárni fölséges császáruk halálát, ezt nem tűrjük. Ha veszett kutya támad meg, leütjük. Ti legszentebb érzelmeinkben sértettetek meg minket. Most eljött a boszu napja. Ma azonban csak a kezdet van, a boszu műve folytatni fog.« Botját jobb-jában forgatva, így kiáltott: „Üssétek le őket! Zsidók, térdeljetek le.“ Ezt a felszólítást háromszor ismételte, de nem volt egyéb hatása, mint kacaj az apasztrofáltak részéről. Most azonban fölemelkedett a szerkesztők egyike is, Schmal Adolf és csodálkozva kérdé: „Mit akarnak önök itt? Mi itthon vagyunk, hogy merészelnék önök ide betörni? Én porosz katonatiszt vagyok!“ Egyikük félbeszakítá: »Hol van okmány?« — „Ezt nem mutatom minden bolondnak“... E pillanatban történt az első ütés. A támadók a berohanó nyomda személyzet segítségével lefegyvereztettek és ütlegekkel halmozattak el. Schönerert, a ki szökni igyekezett, szintén több ütés érte. Azt, a ki az egyik szerkesztőségi tagra az első ütest mérte, elfogták. Gerstgrasser Edének hívják s gyorsíró. Egy rendőr először a mentőtársasághoz vitte, hol sebeit bekötötték, azután a rendőrséghez. — A rendőrségnél ismét botrányt rögtönzött Schönerer. Marinovich rendőrbiztos épen a jegyzőkönyvet készült felvenni a szerkesztőségnek négy tagjával, s a rendőrök által kísért, mintegy 15 merénylővel, mikor Schönerer erőszakkal betört a terembe, föltett kalappal a vizsgálóbíró elé állt, s botjával hadonázva kiabált: „Biztos ur, mi dolog ez? Az ujságzsidó urak már itt vannak szobájában s nekünk, bennszülötteknek kint kell várakoznunk!“ — A biztos: „Hagyja abba! Én...“ — Schönerer: „Mi nem fogunk várni! Tudom jól, hogy mi a teendőm; csak maradjanak a szennylap-zsidók önnél, mi elmegyünk s én holnap délelőtt újra eljövök!“ E szavakkal eltávozott, de az ajtóküszöbről még visszakiáltott: »Mindezt jegyzőkönyvbe veheti!« Ezután csend lett, Schönerer és kísérei elvonultak, a nélkül, hogy a rendőrbiztos jegyzőkönyvet vett volna föl velük s neveiket följegyezte volna. A szerkesztőségi tagok ez eljárás ellen hasztalan tiltakoztak. A biztos azt mondta: »Jól ismerem Schönerer urat, s tudom, hogy kell vele bánnom! Ugy, mint egy részeg emberrel!“

— **Egy bajorországi jótékonycélu zsidó-egylet.** a „Studien- und Arbeiter-Förderungs-Verein für Israeliten in Bayern“ kiadta évi jelentését, mely igen érdekes adatokat tartalmaz. Ez az egylet Wohlthätigkeits-Verein für Israeliten in Bayern név alatt még 1826-ban alakult meg, de később céljaival együtt elnevezése is változott. Felvette ugyanis céljai közé, hogy a zsidók közt a nehezebb kézműipart és földmívelést terjeszti. 1887-ben kiadott jelentésben azt az érdekes körülményt közli, hogy a Bajorországban lakó 61,000 zsidó között 4813 iparos és 1016 föld-

mives van ami leszámítva a nőnemhez tartozóka a gyermekeket és aggodat azt igazolja, hogy a zsidó férfi lakosságnak egy 5-öd részét képezik. Ez az egylet a zsidó társadalmi téren való haladása érdekében is fáradozik és az iparosok és földmívelőknek nyújtott segélyen kívül oltalmába vette azokat is, kik a tudománynak és szépművészeteknek szentelték magukat; ezen intencióknak megfelelően felvette a „Studien- und Arbeiter-Förderungs-Verein für Izr. in Bayern“ nevet. Az egylet a lefolyt évben 41 ösztöndíjat adott ki.

— **A vaticani sajtó** mostanában egyetlen alkalmat sem mulaszt el, hogy a zsidóság elleneivel minden közösséget megtagadjon. Azon alkalomból hogy az antiszemitizmus Németországban jelenleg inkább burjánzik az Osservatore így nyilatkozik, „Csak mondjuk ki nyiltan, a szent atya minden népet egyaránt szeret; legyen az zsidó vagy keresztény, orosz avagy német — mind egyaránt közel áll szívéhez. Ezért nem szabad sekinek sem hinnie, hogy Szt. Péter trónjáról akármilyen izgága mozgalom is, direct vagy tán indirect támogatást nyerne.“ Kíváncsiak vagyunk, ugyan mit szól Lonkay pater lapja ehhez a hivatalos enuntiációhoz, s ugyan mivel okolná meg, hogy „katholikusabb a papánál?“

Beküldetett.

A „Chevra-kadischa“ eredete.

„A szegedi Chevra 1788—1888-ig“ czimű dr. Löw Immanuel és Klein Sal. által irt műnek az »Egyenlőség«-ben mutatványul közölt részében az állítatik, miszerint a Chevra-kadischa a német „Bruderschaftok“ utánzata.

Szerény nézetem szerint a Chevra a zsidóságának sajátos terméke; arra mutat a jeruzsálemi tal mud, hol az olvasható, hogy a legősregibb időkben már temetési társulatok léteztek. (L. J. D. 358., 3.)

Rabbi Áhron Berachja, מעבר יבך szerzője több ízben említi a „Chevra-kadischat“; előszavában azt közli, hogy a XVI. század elején, tehát még mielőtt a „Bruderschaften“-egyletek keletkeztek volna, Olaszországnak Mantua városában egy rendes Chevrát talált. Eltekintve attól, hogy az olaszországi zsidók, kik oda Spanyolországból vándoroltak be, tőlünk a rituálra nézve majdnem mindenben különböznek, lehetetlen ezen intézményt a Németországban a XVI. és XVII. században keletkezett „Bruderschaften“ utánzatának tartani; különben ez időtájban Mantuában aligha találtunk volna Chevrát.

Én tehát a Chevrát zsidó eredetű intézménynek tartom.

Temesvár-Gyárvaros.

Grünhut Lázár.

Anyaghalmaz miatt jelen számunkból kimaradt a „Kadis“ folytatása, a miérett. olvasóinktól szives elnézést kérünk.

Pályázat.

A nagy-váradi izr. hitközség

שוחט ובודק מומחה בעל תפלה וקורא

állására ezennel pályázatot hirdet.

Pályázni kívánók felkéretnek, hogy bizonyítványaikat és kérvényeiket, mely utóbbiban családi állapotukról is beszámolnak, alólirott előjárósághoz a következő peszách-ünnep utánig intézzék. Próbaelöadásra csak a meghívottak bocsájtatnak. Az állás elfoglalási idejét, az évi fizetést és járulékait a nevezett előjáróság az alkalmazandóval köti ki.

Nagyvárad, Adár hó 21. napján 5648.

Az előjáróság nevében.

Uilmann Izidor,
hitk. elnök.

Pályázat.

A kassai izr. orth. hitközségben שוחט ובודק állása megürült, kinek egyszersmind kitűnő בעל תפלה-nak kell lennie. Évi fizetés 6—700 frt.

Pályázók sziveskedjenek képesítési igazolványaikat alólirott előjárósághoz beküldeni. Az alkalmazást nyerőnek költségei megtérítettnek.

Kassa, márczius 5-én 1888.

Gutmann Fülöp,
elnök.

Pályázat.

Alólirt izr. hitközségnél a „Schochet ubodek, More Zedek jó előimádkozó és hittanítói állás, melylyel 550 frt évi fizetés és mellékjövedelem van összekötve, üresedésbe jött. Ezen állásra pályázni óhajtok, kik a magyar nyelvet jól birják, felhivatnak, hogy a kellő bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat f. é. márczius 20-ig az alólirt előjárósághoz beküldjék. Próbaelöadásra csak a meghívott jelenhetik meg, utiköltség pedig csak a tényleg megválasztottnak, az előjáróság belátása szerint, térítettik meg,

Zilah (Szilágymegye), 1888. febr. hó 15-én.

Az egyesület nevében

Berger Soma,
hitk. titkár.

Figyelmeztetés !

Tekintettel arra, hogy a peszách-kenyerek, (maczosz) szolgáltatása tekintetében hitközségi tagjainkra nézve a nmélt. m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium 6671/1876 sz. rendelete értelmében csakis alólirott előjáróság van jogosítva intézkedni, figyelmeztetjük hitközségünk t. tagjait, saját érdekükben, hogy maczosz-szükségletüket a hitközségi maczosz-sütőknél fedezzék, mert a maczosznak úgy a vidékről leendő behozatalát, mint a budai részekből, Köbányáról és egyéb elővárosokból való beszállítását, valamint a netalán megkísérelt csempészetet, avagy ügynökök általi illetéktelen elárusítást legszigorubban ellenőrizni és hatósági elkobzás által megakadályozni fogjuk.

Budapesten, 1888. márczius hóban.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

Meghívás

a magyar leszámítoló és pénzváltó-bank

1888. évi márczius hó 25-ik napján déli 12 órakor a polgári kereskedői testület nagytermében (Budapest, V. ker., Eötvös-tér 1. szám alatt) tartandó

XVIII. rendes közgyűlésére.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az 1887. évi üzletről.
2. Az igazgatóság számadása és a megállapítandó osztalék feletti indítványa.
3. A felügyelő-bizottság jelentése az igazgatóság által elkészített évi számadás és mérlegről, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett indítvány megvizsgálásáról.
4. Határozathozatal ezen tárgyak felett és felmentvény kiadása az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére.

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK.

Hirdetmény.

A magyar Jelzalog-Hitelbank t. részvényesei az 1888. márczius hó 26-ik napján déli 12 órakor a bank helyiségében (V., Erzsébet-tér 9. sz. a.) tartandó

XIX-ik rendes közgyűlésére

ezennel tisztelettel meghivatnak.

N A P I R E N D :

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi jelentése.
2. Az 1887. évi mérleg előterjesztése és a fölmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hovaforvitása iránt.

A részvények letehetők:

Budapesten: a bank főpénztáránál (V., Erzsébet-tér 9. sz. a.) és a magyar leszámítoló- és pénzváltó-banknál.

Bécsben: az Union-banknál.

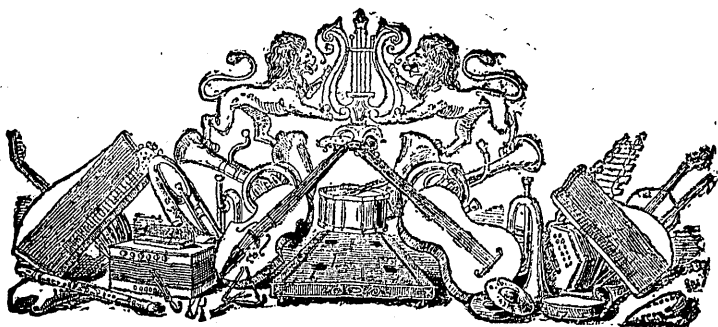
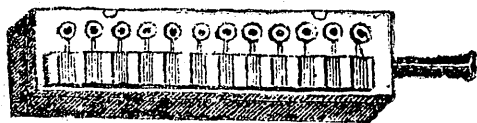
Párisban: a Sociéte de depôts et de comptes courants című banknál.

Az igazgatóság.

Sternberg Armin

hangszergyára Budapesten, VII. Kerepesi-ut 36.

(szemben a Rókus-kórházzal)

Legujabb Harmonika-Fuvola 12 billentyűvel, kellemes hangokkal; bárkinék igen kellemes mulató-eszköz. Ara: 2 frt. Mindennemű hangszerek nagy raktára. 200 képpel diszitett nagy hangszerkatalogus kívánatra ingyen. Harmonikáról külön árjegyzék. Javítások pontosan teljesíttetnek.

Bámulatos előző!

Bámulatos előző!

LIZAKOFSZKY A. DEZSŐ

ezelőtt

Rischanek Vilmos.

hajkereskedő, férfi- és női hajdivatcikk gyára
Budapest, Király-utca 36.

Készít a legujabb párisi divatlap szerint és a mai kornak megfelelőleg férfi- és női parókát 10 frttól 20 frtig, női félparóka 5 frttól 8 frtig, seheitli sötét színben 2 frt 50 krtól 6 frtig, színházi parókák rövid hajból minden színben és formában 4 frt 50 kr., a legnagyobb raktár női hajfonatokból, hosszú övvel sötét színben 1 frttől 1 frt 50 krig, világos 2 forint, egyenlő hosszú hajból sötét színekben 2 forttól 3 frtig, egyenlő hosszú hajból világos színekben 3 frttől 5 frtig, különleges hosszú mindenféle színben 5 frttől 10 frtig, Stefánia homlokfűrt mindenféle színben 2 frt darabja. Továbbá különleges fonatokat hajból u. m. óraláncot, karperecset, nyakéket, mellűt, fülbevalót, gyűrűt stb. a legjutányosabban és a legujabb minta szerint. Nagy raktár a legfinomabb bajusz, szakal és hajfestékből, barna vagy fekete, melynek négy heti valódi szín és jó tartásáért felelősség vállalatik ára 3 frt. Nagy raktár mindenféle francia és angol illatszerekből. Megrendelések parókáknál fejmérték és minden hajcikknél minta beküldés mellett utánvétellel eszközöltetnek, nem tetsző tárgyak visszaeseréltetnek. 931 Számos megrendelésért esedezve

Alapítottott 1872-ben.

Lizakofszky A. Dezső
hajkereskedő.
Budapest, Király-u. 36.

Alapítottott 1872-ben.

Avult női félparókák festésre és a rongált helyek uj hajjal való helyettesítésére elfogadtatnak. Ára 2 frt.

Hirdetések

felvétetnek az

„EGYENLŐSÉG”

kiadóhivatalában.